

КАРЛ МАЙ

ДВАМАТА КУЛЛЕДЖИ

Превод от немски: Любомир Спасов, 1998

chitanka.info

Както е известно, в Египет няма друга питейна вода освен онази, която хората черпят от Нил. Но тя е възтопла и преди пиене трябва да бъде охлаждавана. Това става, като я наливат в порьозни глинени съдове, през чиито стени бавно се процежда. Така предизвиканото изпарение я охлажда, опреснява и прави по-вкусна. Тези съдове, които имат формата на стомна или шише, се изработват в околностите на Кеннех и Баллас от истинска тиванска глина и по името на последното селище биват наричани балласи. Един по-малоценен вид идват от Семеннуд и понякога биват продавани от безсъвестни търговци като истински балласи. Продавачът на такива глинени съдове бива наричан кулледжи — от арабската дума „кулле“, означаваща „стомна“.

Кеннех и Баллас изпращат по воден път годишно стотици хиляди стомни, които в някои случаи биват товарени на нилски кораби, но най-вече отиват до местоназначението си под формата на сал. За целта се изплита мрежа от въжета, усукани от палмови влакна, в чиито бримки стомните биват здраво закрепяни. Ако се сложат няколко такива реда, долните се пълнят с вода, наистина, но горните остават празни, така че е невъзможно салът да потъне. Върху него се нареждат пръти и се застилат рогозки, за да се оформи стабилна палуба. Понякога закрепят дори мачта с рея и триъгълно платно и използват по този начин благоприятния вятър.

За да докажат, че стоката им е истинска, а не произхожда от Семеннуд, търговците обикновено искат, преди да напуснат Кеннех или Баллас със сала си, тамошния шейх ел белед да им издаде писмено удостоверение, че наистина са били там. Но дали това дава достатъчно гаранция за масата купувачи, ще покаже тази история, която се развива по времето на живия и до днес в спомените Мустафа ефенди.

Този служител, роден кюрд, беше мухтесиб в Кайро — дума, която най-добре може да бъде преведена като „надзорник на пазара“. Задачата на мухтесиба е да ревизира дюкяните и да надзирава търговците, та всеки купувач да получава точната мярка и тегло и да не плаща за стоката по-висока цена от предписаната или обичайната. При известната продажност на ориенталските чиновници тази служба съществува най-вече за да обогатява своя изпълнител. Но Мустафа ефенди представляваше едно достойно за похвала изключение от това правило. Той изпълняваше своя дълг с голяма, често твърде голяма строгост и наказваше най-сурово всеки опит да бъде подкупен. От

сутрин до вечер бродеше по сокаците и мегданите на града, завираше се във всички дюкяни и къшета и имаше поглед, от чиято острота не можеше да се изплъзне и най-малката дреболия. Никога не беше сам. Винаги го следваха няколко полицаи, които носеха необходимите за упражняването на неговата служба предмети. А те бяха едни везни, една мярка за вместимост, една за дължина и — с респект казано — комплектен „апарат“ за въздаване на бастонада. Защото Мустафа ефенди имаше не само задължението да открива прегрешенията на продавачите, но и правото незабавно да ги наказва. Но бастонадата не беше неговото единствено средство за наказание, о, не, с измислянето на най-различни и често много оригинални наказания той беше станал направо прочут. Двете му основни качества бяха чисто кюрдската неумолимост и хитростта, с която в крайна сметка побеждаваше и най-големия шмекер.

Един такъв шмекер беше кулледжията Садок Омар. Стомните, които продаваше, носеха всички белези на истински балласи; беше доказано, че ги доставя от Баллас; той можеше да покаже свидетелствата на тамошния шейх ел белед. И все пак мухтесибът беше убеден, че тези стомни не произхождат от Баллас, а от Семеннуд. Тонът, който издаваха при почукване, не беше като на истинските балласи, но това не бе достатъчно Садок Омар да бъде изобличен.

В съседство с този търговец живееше един друг кулледжи, наричан Селим бен Нуба, понеже беше тъмнокож нубиец. Когато дошъл от далечната родина в Кайро, той няколко години бил слуга на един франкски консул и спестил дотолкова, че смогнал да подхване търговия с балласи. Понеже беше честен, не можеше да си докара печалбата на своя съсед Садок Омар, който продаваше своята подправена евтина стока на високата цена на истинската. Въпреки това този страшно много се ядосваше, че в лицето на нубиеца се е сдобил с един толкова близо живеещ конкурент. Мразеше го и правеше всичко възможно да му причини загуби и му съсипе търговията. Но това така и не му се удаваше, защото поради своята честност Селим бен Нуба беше станал любимец на мухтесиба, който не го облагодетелстваше, наистина, но бдеше със зорко око над него. Това така разклати търпението на Садок Омар, че той реши с един замаха да постигне целта си.

Той имаше навика да купува своите стомни от Семеннуд и в баластния трюм на един сандал да ги откарва нагоре до Баллас. Там ги разтоварваше през нощта и ги свързваше в сал, за да ги закара по този начин в Кайро. Тъй като по тях бе отпечатан знакът на истинските балласи, а шейх ел белед не можеше да му откаже удостоверението, че е бил тук, нямаше как да бъде уличен в измама. Редом с този занаят Садок омар въртеше и един друг, не по-малко осъдителен — контрабандата. Колкото пъти товареше в Семеннуд неистински стомни, криеше в най-долните какви ли не западноевропейски артикули, които тайно биваха стоварвани в Дамиат и откарвани от него до Баллас. Там той ги пласираше срещу висока печалба. Благодарение на тази печалба беше докарал нещата дотам, че бе станал собственик на сандала, макар официално реисът да минаваше за такъв.

Сега Садок Омар имаше план да закупи неистински стомни, които щяха да си носят белега на неистински, и да ги пробута в ръцете на Селим бен Нуба. Беше научил, че този се кани през следващия месец да отиде до Баллас, за да докара балласи, и това му даваше възможност да изпълни своя замисъл. И тъй, тръгна към пристанището Булак да даде заповед за привеждането на сандала в готовност за отплаване. Тъкмо беше застанал на малката палуба на кораба и говореше с реиса, по близкия мост мина мухтесиб Мустафа ефенди с четирима полицаи. Той видя кулледжията, спря и каза на един от тях:

— Виждаш ли Садок там на сандала? Така и не мога да го спипам тоя мошеник. Какво ли може да прави на кораба? Ти си умен, иди си бързо вкъщи, преоблечи се като моряк и се яви после при реиса да му предложиш услугите си. Може би ще ти се удаде да узнаеш какво е довело тоя Садок Омар на пристанището.

Това беше в следобеда. Вечерта полицаят отиде при началника си и му доложи:

— Ефенди, трябва да тръгна със сандала за Семеннуд. Дай ми разрешение, ако искаш да пипнеш кулледжията!

— Всичко, всичко ти разрешавам, стига само да го спипаме — отговори мухтесибът бързо. — Какво научи?

— Садок Омар тръгва за Семеннуд, за да купи гърнета. Реисът имаше нужда от един моряк и ме нае. Ако тръгна с него, сигурно ще узная много неща, които досега са ни оставали скрити.

— Естествено, че ще идеш, съвсем естествено! Благодаря на Аллах за надеждата най-сетне да заловя тоя чакал. Горко му, когато ми дотърчи в ръцете! Ще вкуси чирепите на всичките си грънци!

Полицаят получи необходимите наставления и на другото утро напусна Булак, пристанището на Кайро. Кулледжията Садок Омар също се намираше на борда. Беше оставил дюкяна си под надзора на един помощник. От този ден Мустафа ефенди започна да чака с голям копнеж завръщането на своя подчинен. Това стана след приблизително три седмици. Онзи доложи, че от Семеннуд били прибрани в трюма над петстотин големи глинени стомни. В тази работа не бяха го ангажирали и ето как не знаеше, че един значителен брой от тези стомни са пълни с необмитени чуждестранни артикули. Останалото място бяха заели с обичайните за транспорта стоки, които още днес щяха да бъдат разтоварени в Кайро. На заранта сандалът щеше да отплава нагоре по реката за Баллас.

— С неистински грънета за Баллас? — рече ефендите. — Тук има някаква тъмна далавера, в която Садок. Омар трябва да бъде заловен, и аз самият ще го пипна за перчема. Още днес ще тръгна напред с един правителствен нокер^[1], за да наблюдавам сандала в Баллас и да го заловя. Ти естествено ще отплаваш с кулледжията. Аз ще се навлека в дрехите на феллах, но въпреки това лесно ще ме намериш, защото селището е малко, а аз ще направя всичко възможно да се срещна тайно с теб.

Беше необходима само една заповед от страна на Мустафа ефенди и нокерът стоеше на негово разположение. Когато след няколко часа той се отправи към пристанището, видя Селим бен Нуба, бедния, честен сулледжи да върви търсещо по брега.

— Какво искаш да намериш тук, синко? — попита приветливо толкова навъсеният иначе мъж. — Нова стока ли очакваше?

— Не, о, ефендина — отговори запитаният с дълбок поклон. — Търся кораб, с който да тръгна утре за Баллас и да закупя стомни.

— Можеш да пътуваш с мен, и то без да плащаш. Прибери се бързо да си оправиш нещата вкъщи! След един час нокерът, който виждаш там пред нас, ще отплава. Но си мълчи. Никой не бива да узнае, че ще пътуваме заедно и коя е целта на това пътуване.

Това беше чест, която нубиецът съумя добре да оцени. Той тръгна бързо за жилището си да се приготви за пътуването, а после се

постара незабелязано да се качи на борда. Малко по-късно нокерът разви двете платна и насочи острия си нос към жълтите води на Нил. След няколкодневно пътуване пристана в Кеннех. Тук щеше да остане на котва, за да не бъде видян в Баллас. Мустафа ефенди си беше сложил един бял хаик, чиято качулка заметна над главата. Качи се в една лодка със Селим бен Нуба и нареди да го откарат до Баллас. Понеже там не го познаваха, се представи за сродник на Селим. Този купи повече от петстотин истински балласи и необходимите за направата на сала евтини мрежи от палмови влакна. Този разход погълна цялата налична сума, която притежаваше. Той искаше, както обикновено, сам да направлява до Кайро сала и да го стъкми по най-простия начин, но ефендите му купи рогозки за покриване на стомните и даже мачта с обичайните платно и въжета.

Още докато Селим бен Нуба работеше с помощта на няколко феллахи по направата на сала, пристигна сандалът на неговия съсед и легна съвсем близо на котва. Въпреки това Садок Омар не удостои нубиеца с поздрав и привидно нито дори с поглед. Той въпреки беше кажи-речи богато облечен, докато Селим поради царящата жегата и от спестовни съображения носеше само обичайната по тези места кожена препаска. Ефендите се бе излегнал съвсем сам под китка акации на високия бряг, откъдето можеше лесно и добре да наблюдава всичко.

Садок Омар напусна кораба, за да отиде при своя постоянен съучастник в далаверите и да се спазари за цената и предаването на контрабандната стока. Екипажът на сандала също слезе от борда и се отби в едно кафене. Преоблеченият като моряк полицаи се отдели, защото беше забелязал своя ефенди, а имаше да говори с него. Качи се при него и доложи:

— Господарю, сега узнах всичко, повече, далеч повече, отколкото можех да очаквам. Аз се докарах малко на Садок Омар и той ме дари с доверието си, понеже ме смята за човек като него. Взе ме на работа като харраби^[2].

— Като харраби? — подскочи мухтесибът. — Той се занимава даже с контрабанда?

— Да. Има на борда много стомни, пълни с необмитена стока, и аз довечера трябва да помагам при разтоварването. Когато свършим, ще разменим саловете.

— Саловете? Кои?

— Ние имаме на кораба си неистински стомни, а Селим бен Нуба е купил истински. Нашите стомни са със същата големина като неговите. Значи можем да построим сал, който да прилича съвсем точно на неговия. После ще пренесем в тъмното рогозките, мачтата и платното му на нашия и ще го вържем на онова място, където е вързан сега за брега неговият. Той нищо няма да усети и ще отплава с неистинските стомни за Кайро. Едва там ще разбере подмяната и ще има единствено избора да представя стомните като балласи или честно да ги продава като неистински. В първия случай Садок Омар ще доложи за него, а в последния ще има загуба, която ще го завлече на дъното. Но и в двата случая е изгубен.

Мустафа ефенди скочи от земята, сви юмруци и извика гневно:

— Валлахи махул (Опазил Аллах), това е ужасно! Може ли да има такива хора? Този честен Нуба да бъде измамен, да, да бъде заклеймен като престъпник? И с мен, с мен иска да си послужи капасъзинът, за да го унищожи! Само че преди туй аз ще си разменя със злодея някоя друга дума, и то каква! Той се смята сигурен в работата си, защото знае, че заради опасността от възпаляване на очите никой покрай Нил не спи на открито. Затова мисли, че Селим бен Нуба няма да бъде през нощта на сала си и той следователно ще остане без надзор. Но се лъже. Кога се кани да отплава оттук?

— Заранта с истинския сал, след като е получил удостоверението, че е бил тук. Но сандалът ще тръгне по-рано за Кайро.

— Добре! За да го накажа, колкото може по-строго, ще му предоставя време напълно да осъществи намерението си, но после преминава в моя власт. Ти ще му служиш, докато всичко свърши. Сега можеш да вървиш. Не бива да ни виждат дълго заедно.

До настъпването на вечерта Селим бен Нуба завърши сала си и отиде после да спи в колибата на един от феллахите, които му бяха помагали. Известно време по-късно покрай брега се започна тайнствена, оживена шетня.

Стомни и мрежи бяха свалени от кораба на брега, за да бъдат съединени в сал, който щеше да бъде разменен с онзи на нубиеца. После всички контрабандисти се върнаха на сандала да спят. Останаха само двама — предрешеният полицаи и още един, на когото Садок Омар гласуваше доверие. Те трябваше да увият в сукно

контрабандните стоки и да ги отнесат при таджира^[3], за когото бяха предназначени. След това и те бяха отпратени на кораба — не биваше да присъстват, когато Садок Омар получаваше парите. Сумата беше значителна, наброена в египетски златни фунтове. Той я прибра в една кожена торбичка, сбогува се със своя човек и се върна сега и той при реката. Преди да се качи на сандала, отиде на сала с истинските стомни, повдигна на едно място постелките и рогозките и скри торбичката със златото в намиращата се отдолу стомна, като си промърмори:

— Тези пари са тайно спечелени и трябва тайно да бъдат съхранявани. Човек не знае какво може да се случи, Аллах единствено е всезнаещ.

Едва сега се отправи към кораба, за да си легне да спи под задната палуба. Когато се събуди, приближаваше времето за зазоряване. Трябваше да напусне сандала, понеже скоро щеше да отплава, а той възнамеряваше да го последва със сала, на който, както вече бе споменато, беше скрил парите си. Вече слагаше крак на дъската, свързваща кораба с брега, когато видя отсреща да стоят няколко въоръжени мъже. Един от тях му викна:

— Вече си буден, а, кулледжи? Нечистата съвест ли те събуди? Това ми е приятно, тъй като имам да говоря с теб.

Човекът мина по дъските, следван от другите. Садок Омар вече се канеше да даде гневен отговор, когато различи лицето на приближилия мъж и извика изплашено:

— Аллах керим! Та това е Мустафа ефенди, мухтесибът от Кахира!

— Да, аз съм! — прогърмя споменатият. — Ти си изигра ролята, контрабандист и измамник!

— Ефенди, кой ме е наковладил пред теб? Който го е сторил, е...

— Мълчи! — пресече го чиновникът. — Каж ми на кого принадлежи този кораб! Но не лъжи, че иначе ще те пратя в Джехенната! Твоя собственост ли е?

— Да... той... е... мой — произнесе със заекване сплашеният кулледжи.

— Не, той не е твой, а на хадифа^[4], в името на когото го секвестрирам, понеже е съдържал контрабандна стока. А кому принадлежи салът тук в съседство?

— Той също е мой.

— Не, той е на честния Селим бен Нуба, който стои тук зад мен. Истинските стомни, които си разменил, са негови. Твой е вторият сал с грънците от Семеннуд, чиито чирепи ще вкусиш, както бях решил да направя.

Садок Омар понечи да отрече. Тогава ефендите призова полицаия, който разказа всичко. Срещу такъв свидетел нищо не можеше да оспори. Кулледжията се видя принуден да направи признание, още повече че собствените му хора, за да не бъдат самите те наказани, дадоха показания срещу него. Последницата беше, в съответствие с чудатостта на ефендите, изключително драстична.

Относно кораба той разпреди да остане тук на котва до официалното му прибиране. После се отправи с всички събудили се жители на селището към съучастника на Садок Омар, за да го закара под стража в Кеннех и да конфискува контрабандните стоки. След това осведоми хората с висок глас:

— Слушайте, мъже на Баллас! Тоя Садок Омар е докарвал калпави стомни от Семеннуд, за да ги продава като истински балласи и да навреди на славата на вашия занаят. Аз се бях заклеял, че той ще опита чирепите на своите стомни. Ето защо заповядвам! Вържете го за някое дърво, развалете сала му и хвърляйте по него грънците, додето се натрошат на чирепи! Аз съм Мустафа ефенди от Кахира и който не се подчини, ще получи бастонадата!

И хората естествено не се колебаха дълго да накажат мъжа, който по този начин бе застрашил доброто име на тяхната индустрия. Стомните от Семеннуд бяха от първата до последната буквално потрошени по тялото му и голямо бе ликуването на тези проста хорица. Когато се свърши с тази „екзекуция“, ефендите обясни, че вече е изпълнил служебния си дълг и смята да потегли за Каннех. Садок Омар се олюляваше с полуразбито тяло; в Кайро го очакваше още по-сурово наказание.

* * *

С това нашият разказ би могъл да завърши, ако не беше последвала една малка случка, която не бива да пропуснем да

разкажем. След известно време ефендите отново мина със своите четирима полицаи по въпросната улица на Кайро. Дюкянът на Садок Омар беше отворен, наистина, но празен. А в съседство Селим бен Нума стоеше пред своя. Като видя ефендите да се задава, той го покани вежливо, предложи му неизбежната лула и също така неизменната чаша кафе и каза после:

— Ефенди, тежко ми е на сърцето. Трябва да го облекча, като ти направя едно признание. В една от моите стомни намерих пари, много пари и не зная...

— Стига! — прекъсна го на думата ефендите. — Садок Омар спомена за тях на разпита. Той не може нищо да иска, а хадифът получи стоките. Онова, което е било пъхнато в стомните ти, си е твоя собственост. Садок Омар искаше да те погуби, но тези пари ще извършат тъкмо обратното. Употреби ги добре и си остани честен както досега. Тогава Аллах винаги ще те закриля, както те закриляше в Баллас.

[1] Нокер — малък бърз ветроход — б.а. ↑

[2] Харраби — контрабандист — б.а. ↑

[3] Таджир — търговец — б.а. ↑

[4] Хадиф — вицекралят на Египет — б.нем.изд. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.